

Nr 124.

Av herr **von Sydow**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändring i vissa delar av vattenlagen.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 4 med förslag till lag om ändring i vissa delar av vattenlagen m. m. får jag härmed väcka följande motion:

Enligt den sedan sistlidne årsskifte gällande vattenlagen äro vattenmålen av två slag: ansökningsmål och stämningsmål. De förra anhängiggöras medelst ett kungörelseförfarande, de senare medelst delgivning av stämningsinlagan och på sätt som om stämning är stadgat med den eller de personer, mot vilka talan föres.

Kungörelseförfarandet är av två slag, ett av mera omständlig art, beskrivet i 11 kap. 32 §, samt ett mindre vidlyftigt, medgivande ett snabbare förlopp och avsett för mindre mål. Föreskrifterna rörande sistnämnda förfaringssätt återfinnas i 11 kap. 61 § och föreslogos först av de för revision av flottningsslågstiftningen tillkallade sakkunnige i deras betänkande av den 14 december 1916 (11:53), varifrån desamma upptogos i den kungl. remissen till lagrådet av vattenlagsförslaget och, lämnade utan anmärkning, influtit i den gällande lagen såsom tillämpliga på de slag av ansökningsmål, som lagen avser.

I den nu föreliggande kungl. propositionen äro samma stadganden upptagna oförändrade under samma paragrafnummer och bliva följaktligen tillämpliga också på ansökningsmål beträffande allmän flottled. Men tillika har paragrafen utökats med ett andra stycke, avseende endast flottledsmål, av innehåll, att sådana ansökningsmål under vissa omständigheter skola kunna anhängiggöras ännu på ett tredje sätt, avvikande från de båda nu för ansökningsmål gällande formerna, nämligen genom målets behandlande enligt de för stämningsmål stadgade regler. Även

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 3 saml. 50 häft. (Nr 124—127.) 1

det enklare kungörelseförfarandet är nämligen under vissa omständigheter mindre lämpligt. När en tilltänkt anläggning uteslutande, såvitt man kan se, berör allenast viss eller vissa rättsägare, anhängiggöres målet naturligare genom ansökningens delgivande med motparten än genom offentlig kungörelse, vilken kanske undgår just dens uppmärksamhet, som saken gäller. I den föreslagna lagstiftningen har man strävat efter att, såvitt möjligt, alla anläggningar för allmän flottled böra provas av vattendomstolen innan de utföras. För att icke motverka detta ändamål bör det givetvis ställas så, att prövningen kan ske under så litet som möjligt betungande och dock betryggande former. Reglerna för stämningssmål synas härför lämpliga beträffande ansökningar om vidtagande av mindre anläggningar av lokal natur, såsom uppförande av anstalter i sjö eller lugnvatten, uppförande av härbärge för flottningssmanskap (10 kap. 17 § 9) m. m., där inverkan å rättsförhållandena utanför byggnadsplatsen synes väsentligen utesluten. Stämningssmålets fortsatta behandling karaktäriseras i vattenlagen därav, att parterna lämnas tillfälle till skriftväxling för framhållande en var av sina synpunkter och yrkanden, varefter vattendomstolen sammanträder för parternas muntliga hörande och målets avdömande.

Den väsentligaste betydelsen av möjligheten att kunna på ansökningssmål tillämpa stämningssmålets förfaringssätt ligger emellertid på ett i viss mån annat område, som icke kommit till synes i den kungl. propositionen, men varvid de flottningssakkunnige fästat stor vikt. Dessa hava nämligen funnit, att för vissa flottledsmål även det nämnda behandlingssättet för stämningssmål komme att ställa sig alltför tungt. Målen kunna vara av den beskaffenhet, att någon egentlig tvist icke förekommer eller att tvisten rör sig allenast om huru många kronor och ören böra lämnas jordägaren i ersättning för intrång genom anläggningen ifråga. För en flottningssförening kan det vara betydelsefullt att för framtiden äga säkerhet, att icke en senare jordägare må kunna rubba en anläggning å hans mark. Även om flottningssföreningen, när anläggningen skall göras, är överens med den dåvarande jordägaren om ersättningsbeloppet, har den alltså anledning att påkalla vattendomstolens prövning och godkännande. Man tänker sig att föreningen i sin inlaga till vattendomstolen bjuder jordägaren den överenskomna summan och att denne i sitt skriftliga svaromål medgiver anläggningen och godtager ersättningsbeloppet. I sådan händelse är det uppenbarligen ändamålslost att parterna skola tvingas till inställelse inför vattendomstolen. Denna bör kunna avgöra målet allenast på skriftväxlingen utan muntlig partförhandling. Också om någon stridighet skulle kvarstå mellan parterna

i ett dylikt mål, synes understundom muntlig partförhandling inför vattendomstolen kunna undvaras. Utredning kan ju vara verkställd enligt 45 §, vittnesförhör, om sådant påkallas, kan enligt 43 § hållas vid allmän underrätt och även förhör med parterna själva kan enligt sistnämnda lagrum anordnas vid allmän underrätt. Med anlitande i fall av behov av nu antydda utvägar kan sålunda målet ernå all nödig utredning utanför vattendomstolen och denna kan på det förebragta materialet utan parternas närvaro döma vid sammanträde, som vattendomstolen även eljest skolat hålla för annat ändamål. Man bör icke förglömma, att varje sammanträde med vattendomstolen föranleder betydande kostnader för staten i reseersättningar åt domstolens ledamöter och sekreterare. En synnerligen viktig synpunkt är vidare den, att vattendomstolens tid icke utan trängande nödvändighet bör tagas i anspråk för småärenden, som med lika trygghet kunna avgöras med mindre tidsutdräkt. Följden kan annars lätt bliva, att vattendomstolen icke medhinner andra och viktigare åligganden. Ett enda sammanträde av vattendomstolen å plats, »som är för parterna välbelägen» (50 §), kan beträffande en detaljbyggnad i en avlägsen flottled taga i anspråk flera dagar. Det är alltså icke blott för parterna själva i småmålen utan ock för det allmänna av mycken vikt att processuella vidlyftigheter, som kunna undvikas, icke må förekomma.

De flottningssakkunnige hava skarpt framhållit dessa synpunkter (sid. 304) och i sitt förslag till 11 kap. 72 § inryckt en bestämmelse, att i stämningsmål, där för målets utredning parternas inställelse inför vattendomstolen icke är av nöden, målet må kunna avdömas dessförutan. Denna bestämmelse fogades i förslaget till paragrafen i dess lydelse enligt vattenträttskommitténs betänkande. Denna lydelse har emellertid sedermera blivit ändrad, så att motsvarande § i gällande vattenlag, 11 kap. 80 §, erhållit annan formulering. I den nu föreliggande kungl. propositionen har de flottningssakkunniges omförmälta bestämmelse icke tillfogats den sålunda ändrade paragrafen och ej heller intagits i lagtexten.

Jag kan icke finna annat än att detta är en brist i förslaget och jag hemställer därför, att riksdagen måtte för sin del besluta en sådan lydelse av 11 kap. 80 § vattenlagen, som överensstämmer med bestämmelserna i 72 § av samma kap. i de flottningssakkunniges förslag.

I sammanhang härmed tillåter jag mig föreslå någon ändring i det nytillagda andra stycket i 61 §. Sådant detta lyder i den kungl. propositionen, är dess tillämplighet inskränkt till mål rörande företag enligt 6 kap. Otivvelaktigt har stadgandet sin väsentligaste betydelse beträffande sådana mål. Men även andra ansökningsmål än flottledsmål kunna vara av den beskaffenhet, att utvägen att begagna stämningsmålen förfarings-

sätt kan te sig såsom praktisk och önskvärd. För en strandägare kan det vara behövt att bygga en brygga, ett par dykdalber eller dylikt med inkräktande å annans vattenområde. Vill han för framtida säkerhet förvärva vattendomstolens tillstånd härtill, bör sådant, om skäl för tillståndet finnas, kunna vinnas med minsta möjliga omgång. Vad ovan yttrats beträffande flottledsmål har sålunda tillämplighet också på vissa andra vattenmål.

Jag föreslår därför att i 61 § andra stycket orden »rörande företag enligt 6 kap.» måtte utgå. Därigenom blir detta stycke tillämpligt även på andra vattenmål, med den något begränsade rättsverkan av domen, som stadgandet anger. Till 2 kap. 22 § torde då böra fogas en hänvisning till detta stadgande av samma innehåll som andra stycket i 6 kap. 22 §.

I 11 kap. 57 § föreslog vattenrättskommittén, att, när synnerliga skäl därtill prövades föreligga, vattendomstolen skulle äga att meddela huvudsakligt beslut rörande viss del av företag, innan målet i övrigt avgjordes. I kommitténs motiv (sid. 471) framhölls, att ett dylikt stadgande betingades av den vidlyftiga beskaffenheten hos vissa vattenmål. Det vore understundom ett praktiskt behov, att domstolen genom särskilda domar finge döma angående skilda sträckor av företaget eller angående skilda delar av yrkandena i målet. Såsom exempel på sistnämnda förhållande framhölls, att vid avgörande av ansökan om anläggande av vattenverk måhända själva byggnadsfrågan vore lätt nog löst, under det att vissa ersättningsfrågor kunde fordra en vidlyftig och långvarig utredning, oaktat de i föreliggande fallet kunde vara utan betydelse för avgörande, om byggnadsföretaget finge tillstädjas eller icke. Liknande vore förhållandet beträffande avgörandet av de mångfaldiga detaljer rörande kraftöverföring, som ifrågakomme vid bestämmande av ersättning i dylik form för förlorad vattenkraft. I det överarbetade förslaget till vattenlag av år 1917 uttalade de sakkunnige, som förlade motsvarande stadgande till 11 kap. 66 §, vissa betänkligheter mot en uppdelning av processmaterialet med hänsyn till spörsmålets egen beskaffenhet, men bibehöllo i allt fall stadgandet, dock med den inskränkning, att det skulle gälla allenast i mål »rörande byggande i vatten eller utförande av vattenreglering». I sådan form framlades paragrafen för lagrådet, som lämnade densamma utan anmärkning, och i sådan form har den influtit i gällande vattenlag. Uteslutna från paragrafens tillämplighet äro alltså mål rörande vissa särskilda förhållanden, väsentligen av den art, att i allt fall någon uppdelning av sådana mål svårigen kan ifrågakomma.

I de flottningssakkunniges förslag har paragrafens tillämplighet icke begränsats till vissa slag av mål, till följd varav paragrafen enligt samma förslag skulle gälla även med avseende å flottledsmål. I motiven (sid. 311) har framhållits, att vattenrättskommitténs yttrande med avseende å sådana vattenmål, som avsåges med kommittébetänkandet, tydligen hade »lika, om ej större tillämplighet å flottledsmål». I det av Kungl. Maj:t den 18 september 1918 till lagrådet remitterade förslaget till ny flottningsslagstiftning har emellertid — jämte det till paragrafen fogats ett andra stycke, varom nu ej är fråga — i första stycket bibehållits gällande lags begränsning av tillämpligheten till mål rörande byggande i vatten eller utförande av vattenreglering. Följden härav lär bliva den, att, om propositionen i denna del godkännes, rätten att uppdelade *flottledsmål* till avgörande å skilda tider icke skulle vara medgiven fränsett det speciella fall, varom paragrafens andra stycke handlar.

Just för flottledsmål synes dock mig liksom de flottningssakkunnige behovet av ett dylikt stadgande vara särskilt framträdande. Enligt 11 kap. 92 § skall stadgandet i tillämpliga delar gälla även besvärsmål eller med andra ord mål rörande anläggande av hela flottleder. Det kan i sådana mål lätt finnas behövt att avgöra frågan om flottled på en viss sträcka för sig, innan målet avgöres beträffande andra sträckor. Och även en uppdelning av flottledsmål efter spörsmålets art kan lätt finnas behövt. För pågående eller snart förestående flottnings verkställande, för förebyggande av skada eller allmänfara genom flottning kan det vara erforderligt att få snabbt avgjort, huruvida en viss byggnad bör uppföras och hurudan den bör göras. Man kanske icke kan vänta på utredningen rörande ersättning för skada eller intrång av byggnaden, och förhållandena äro ofta sådana, att ersättningen för intrång eller skada av byggnaden under inga omständigheter kan uppgå till belopp, som i ringaste mån inverkar på frågan om flottledsbyggnadens tillkomst. Det synes mig alltså uppenbart, att stadgandet bör givas tillämplighet också på flottledsmål.

Detta synes lämpligast kunna vinnas genom borttagande av de tillämpligheten begränsande ord, som i paragrafen intagits. Någon olägenhet härav beträffande andra vattenmål kan svårigen vara att befara.

Jag hemställer alltså,

att i 11 kap. 66 § första stycket vattenlagen orden »rörande byggande i vatten eller utförande av vattenreglering» må utgå.

Jag anhåller, att vederbörande utskott benäget ville formulera de av mig påyrkade ändringarna samt därvid även företaga de jämkningar i andra paragrafer, vilka till äventyrs kunna påkallas av mina ändringsförslag.

Stockholm den 31 januari 1919.

Hjalmar von Sydow.
